

FAUNA DIN AȘEZAREA DACICĂ DE LA SIGHIȘOARA „WIETENBERG“ (JUDEȚUL MUREȘ)

Cercetările arheologice desfășurate între 1991—1995 în situl de la Sighișoara¹ au furnizat o însemnată cantitate de resturi faunistice. Obiectul studiului de față îl constituie doar materialul din nivelul dacic superior, datat, alături de alte vestigii arheologice între mijloc de sec. I î.Ch. — început de sec. II d.Ch.². Eșantionul cumulează cca. 1 450 fragmente, provenite în exclusivitate de la mamifere. Conform statisticilor întocmite (*tab. 1—3*), din gropile menajere³ provin 511 oase (35,2%), iar din locuințe 939 oase. Distribuția materialului pe specii în cadrul complexelor indică spectre faunistice asemănătoare pentru ambele categorii de complexe. Cantități mai însemnate de material s-au recoltat din locuințele L1/1991, L1c/1994 și L2/1993—1995, cca. 100—200 oase. Restul lor abia dacă au furnizat 20—30 piese. În cazul gropilor, semnalăm ca extreme pe G24 cu un singur os (un femur proximal de mistreț) și pe G9 cu 136 oase. Nu comentăm aceste aspecte legate de distribuția faunei în gropi și locuințe atâta vreme cât situl nu a fost cercetat integral și nu există certitudinea că s-a adunat tot materialul faunistic (ne referim desigur la vechile campanii arheologice).

O statistică generală (*tab. 3*) indică preponderența, atât în gropi cât și în locuințe a resturilor porcinelor, în proporție de 40%. De menționat că au putut fi racordate o serie de fragmente provenite din diferite complexe, după cum urmează: G1/1995 — G2/1995, pe baza unei perechi de metatarse de *Ovis*. Cele două gropi se corelează cu L2/1993—1995 pe baza unor fragmente dintr-un radius de cal. De asemenea, L1 și L7/1991 conțin oase de la un iepure. Sau L1/1994 este contemporană cu L1c/1994 având în vedere o pereche de tibii distale de câprior. În baza celor mai sus enunțate am procedat la calcularea NMI (numărul minim de indivizi) pe stațiune și nu pe complexe, înlăturând astfel șansele de a atribui oase de la același individ la animale diferite.

Suinele domestice cumulează cel mai mult material, în jur de 360 fragmente ce reprezintă cca. 41%. În eșantioanele provenite din gropi, oasele lor reprezintă 51% și doar 35,5% cele din locuințe. Cantitatea însemnată de fragmente maxilare (cam 40% din lot) a permis o detaliere a grupelor de vârstă pentru cei 51 indivizi estimați. Până la un an s-a sacrificat un procent de 31,3%, 49% între unul și doi ani, doar 19,6% fiind ponderea materialului reproductiv. Dentiția este relativ masivă,

¹ Săpături executate de I. Andrițoiu și A. Rustoiu.

² Informații arheologice ne-au fost oferite cu generozitate de A. Rustoiu căruia îi mulțumim și pe această cale.

³ Opinie împărtășită și de A. Rustoiu cf. datelor arheologice. Ne raliem ei având în vedere distribuția aleatorie a materialului faunistic pe regiuni anatomice.

Tabel 1

Distribuția materialului pe specii în cadrul complexelor (gropi)

G ₁ /1995	G ₂ /1995	G ₃ /1994	G ₄ /1994	G _{7a} /1994	G ₉ /1994	G ₁₀ /1994	G ₁₁ /1994	G ₁₃ /1994	G ₁₆ /1994	G ₁₈ /1994	G ₂₃ /1994	G ₂₄ /1994	G ₇ /1992	G ₁₂ /1992	G ₃ /1991	G ₁₇ /1991	TOTAL	SPECIA
8		4	9	3	28		5	1	2	2			2		9		74	Bos taurus
6	2	1		3	10		3	2	2	1	1		1	14	1	2	49	Ovicaprine
15	3	4	3	7	39	4	4		2	1	6	1	8	18	50	4	169	Sus scrofa dom.
2		1								2					1		6	Equus caballus
	1	2													1		4	Canis familiaris
31	6	12	12	13	77	4	12	3	6	6	7	1	11	32	62	6	301	TOTAL SP. DOMESTICE
4	2				1			2	3	1			1		2		16	Cervus elaphus
2				1	1		1							1			6	Sus scrofa ferrus
1					4										2		7	Capreolus capreolus
					1								1				1	Lepus sp.
																	1	Bos primigenius
7	2			1	7		1	2	3	1			2	1	4		31	TOTAL SP. SĂLBATICE
38	8	12	12	14	84	4	13	5	9	7	7		13	33	66	6	332	Total mamifere det.
14	2	4	1	6	14	7		10	2	8	1		2				71	Așchii
6		1	1		34		10	6		5	1		6	15			85	Coaste
		1			1			1	2		1						6	Sus/Cervus
1	1				3		7		1		1		2	1			17	Bos/Cervus
59	11	18	14	20	136	11	30	22	14	20	11	1	23	49	66	6	511	Total cșantion

Tabel 2

Repartiția materialului pe specii în locuințe

										GROPI + LOCUINȚE					
I ₁₁ /1991	I _{11c} /1994	I ₁₂ /1993-95	I ₁₃ /1994	I ₁₄ /1991	I ₁₅ /1995	I ₁₆ /1992	I ₁₇ /1991	I ₁₇ /1991	TOTAL	%	Nr. fragm.	%	NMI	%	SPECIA
22	68	72	4		15	1	3		180	33,2	253	28,9	37	25,8	Bos taurus
40	39	8	1		4		4	2	97	17,9	146	16,7	30	20,9	Ovicaprine
46	84	46	2	3	2	3	2	3	191	35,3	360	41,1	51	35,6	Sus dom.
1		1							2	0,1	6	0,6	2	1,3	Canis fam.
1	1	5					1		8	1,4	14	1,6	3	2	Equus cab.
110	187	131	7	3	21	4	9	5	478	88,1	779	89,1	123	86	DOMESTICE
6	16	13	1	2	1	1			40	7,3	56	6,4	8	5,5	Cervus el.
6	6	3							15	2,7	21	2,4	5	3,4	Sus ferrus
1	4							1	6	1,1	13	1,4	5	3,4	Capreolus
1							2		3	0,5	4	0,4	1	0,6	Lepus sp.
											1	0,1	1	0,6	Bos primig
14	26	16	1	2	1	1	2	1	64	11,8	95	10,8	20	14	SĂLBATICE
124	213	147	8	5	22	5	11	6	542	100	874	100	143	100	DETERMINAT
1	1				1	1			4		10				Sus/Cervus
2	6	13	2	2				1	26		43				Bos/Cervus
1		3							3						Oc/Capreol
112	80	34	2	3	11			5	247		318				Așchii
34	23	45		1	7	6		1	117		202				Coaste
274	323	241	10	11	43	12	11	13	939		1430				TOTAL

Tabel 3

Datele metrice ale suinelor din așezarea dacică

Piesa	Nr.	Variabilitatea	Media	Mistreț
MAXILAR M^1-M^3	1	61		
P^1-P^4	3	32; 37; 42		
L, M^2	5	26—35	30,4	51
L, M^3	6	18—21	20	23,5
l, M^3	6	14—17	16	16
MANDIBULA P_3-M_3	1	102,5		
M_1-M_3	1	67,5		
P_3-P_4	4	35—40	37,2	
L, M_3	6	20—20,5	20,1	
l, M_3	6	13—14	13,6	
OMOPLAT Lt. col.	2	21; 28		
Lg. artic.	2	25; 39		
Lg. acetab.	1	31,5		
HUMERUS Lt. trohlee	7	24—32	27,3	
Lt. distală	7	32—34	36	
DAP distal	7	33—43,5	37,2	
RADIUS Lt. proxim.	15	24,5—35,5	28	
DAP proxim.	14	17—26	19,1	
ULNA Lt. față art.	13	18—23	20,4	
TIBIA Lt. distală	5	29—34	31,4	
DAP distal	5	22—29,5	26,1	
ASTRAGAL Lg. later.	1	41		54
METACARP III Lg. max.	2	66; 74,5		
METACARP IV Lg. max.	1	74		
METACARS IV Lg. max.	3	80; 85; 87		107
CALCANEU Lg. max.				102
COXAL Diam. acetab.	5	27—36	29,4	

DAP — Diametru antero-posterior

caninul fiind prezent în majoritatea cazurilor (sugerează preponderența masculilor). Biometria executată indică valori ce se înscriu în aria dimensională a populațiilor gospodărite în siturile dacice de pe teritoriul României. Față de Banatul sudic acestea apar ceva mai crescute⁴. Înălțimea la greabăn oferă valori de 68,9—79,8 cm ($M = 74,1$ cm), deci un greabăn înalt caracteriza porcinele din așezare. Încrucișările spontane cu mistrețul cu siguranță vor fi avut loc, pe material fenomenul a putut fi surprins. Este cazul a doi indivizi cu talii de 79—80 cm, de asemenea, unele piese oferă date metrice aflate în intervalul de variație dintre cele două populații.

Mistrețul oferă material redus, doar 21 fragmente aparținând la cinci indivizi: doi sub 1,5 ani, unul în jur de 3,5 ani și doi maturi. Doar pentru o femelă de mistreț s-a estimat o talie de 95,4 cm, pe baza a trei oase întregi: un astragal de 54 mm, un calcaneu de 102 mm și un metatars IV de 107 mm.

Bovinele cumulează 253 oase, dintre care 180 provin din locuințe, restul de 73 din gropi. Ca pondere pe oase și NMI ocupă locul secund după porcine. Materialul aparține speciei domestice excepție făcând un

⁴ G. El Sus, în *Thraco-Dacica*, XIII, 1—2, 1992, p. 172.

radius proximal cu lț. suprafeței articulare de 85 mm, lț. prox. de 90,5 mm și DAP proximal de 48 mm. Valorile prelevate aparțin domeniului interior de variație al femelelor de bour. Nu excludem apartenența fragmentului la un mascul domestic. Măsurătorile realizate pe eșantionul speciei domestice indică valori mai mari față de cele ale bovinelor din estul țării (în epoca fierului), de pildă: Vlădiceni⁵, Răcățau⁶, Grădiștea⁷, intrucâtva asemănătoare cu cele din sudul României. Avem în vedere populațiile de bovine exploatate în așezările dacice de la Zimnicea⁸, Radovanu⁹, Cărlomănești¹⁰, Piscu Crăsani¹¹.

În privința taliei, dimensionarea celor patru metapodii întregi au sugerat valori relativ mari, de 120,2 cm — 124,7 cm (Matolcsi) pentru masculi și sub 110 cm pentru femele.

Tabel 4

Datele metrice ale bovinelor de la Sighișoara

PIESA	Nr.	Variabilitatea	Media	Bour
MAXILA L M ³	3	26,5; 29,5; 29,5		
MANDIBULA P.—M ₁	1	140		
M ₁ —M ₂	2	86; 87		
L M ₃	2	36; 36,5		
L ₁ —gonion	1	348		
I ₁ —condit	1	359		
HUMERUS lț. trohlee	5	61—76,5	69,7	
lț. dist.	4	67,5; 70; 72; 79		
DAP dist.	5	68,5—82,5	73,3	
RADIUS lț. s. art.	9	64,5—77	71,7	85+
lț. prox.	8	71—84,5	77,8	90,5+
DAP prox.	7	35—44	40,5	48+
lț. dist.	3	66,5; 67,6; 68		
DAP dist.	3	45; 43,5; 41		
METACARP lț. prox.	1	57,5		
DAP prox.	1	34,5		
METATARS lț. prox.	4	45; 46; 48,5; 53		
DAP prox.	4	47; 45,5; 48; 48		
lț. dist.	1	57,5		
DAP dist.	2	31,5; 32		
ASTRAGAL Lg. later.	4	64; 65; 65; 68		
Lg. med.	4	57; 58; 60; 62,5		
Lț. max.	4	41; 41; 44,5; 43,5		
FALANGA I Lg. max.	11	50—64,5	57,5	

Din cei 37 indivizi estimați, douăzeci au fost depistați pe baza oaselor provenite din locuințe. O detaliere pe grupe de vârstă indică un procent de 13,5% animale tăiate până la un an, 21,6% între 1—2 ani, 13,5%

⁵ S. Haimovici, Cristina Panove, în *Thraco-Dacica*, XI, 1—2, 1990, p. 256.

⁶ S. Haimovici, în *Carpica*, XX, 1989, p. 310.

⁷ M. Șt. Udrescu, în *Istros*, VI, 1992, p. 49—50.

⁸ S. Haimovici, în *Analele Științifice ale Univ. Al. I. Cuza Iași*, XVIII, f. 1, 1972, p. 195.

⁹ M. Șt. Udrescu, în *Thraco-Dacica*, III, 1982, p. 140.

¹⁰ M. Șt. Udrescu, în *SCIVA*, 28, 3, 1977, p. 367.

¹¹ M. Șt. Udrescu, în *BAR*, 227, 1984, p. 85.

între 2—3 ani și 51,30% peste această limită. Așadar, se sacrifică un procent redus de tineret și subadulți (35—36%) prevalând adulții și maturii. Despre implicațiile unei astfel de gospodării vom discuta într-un capitol aparte. În cadrul adulților-maturilor predomină masculii; nu a fost evidențiat fenomenul castrării.

Tabel 5

Dimensionările pleselor întregi de bovine și ovicaprine

	Ovis aries				Bos taurus			
	Metacarp	Metatars			Metacarp	Metatars		
Lg. maximă	120	140	140	129,5	190	162	218	(222)
Ll. prox.	22	20,5	21	20,5	59	(1/2)	48,5	5
DAP prox.	16,5	21	23	21	34,5		48	48
Lt. diaf.	13	13	14	13	33,5		32	31
DAP diaf.	9	10	10,5	10	23		26,5	24,5
Lt. dist.	23,5	23	25,5	24	—		57,5	—
DAP dist.	15,5	16	18	15,5	—		31,5	—
Talia	58,2 (Talkin)	65,5	65,5	60,6	120,2	110,1 (Matolcsi)	122,5	124,7
I diafizar (bovine)					17,6		14,6	13,9
I Nobis (bovine)					31		22,2	23,8
Sex	Femel Mascul	Femel			Mascul Femel	Mascul		

Ovicaprinele însumează 146 resturi, din care 97 au fost prelevate din locuințe. Oasele de aie reprezintă cca. 2/3 din eșantionul grupului, adică 80 fragmente. S-au păstrat doar trei procese cornulare, unul de la o femelă și celelalte două de la masculi.

Tabel 6

Datele metrice ale coarnelor de ovicaprine

OVIS ARIES	CAPRA HIRCUS					
Diametrul mare bază	25,5	45	48	33,5	34	
Diametrul mic bază	19,5	33	34	22	23,5	
Circ. conf. bază	—	138	143	90	98	
Lungime maximă	—		61		130	
Sexul	Femel	Mascul		Femel		

Cornul de femelă este de tip „caprin“, cele ale masculilor sunt mai puțin masive. Procesele cornulare ale caprelor îmbracă aspectul tipic al formei „prisca“. Cele câteva metapodii de Ovis au stabilit o variație a înălțimii la greabăn de 58,2—65,5 cm, cu o medie de 62,4 cm. Valoarea a depășește sensibil pe cele înregistrate pe material similar din sudul

țării¹². Din cei 30 indivizi, 16,6% este procentul de tăieri între 0—1 an, 16,6% între 1—2 ani, 26,6% între 2—3 ani și 26,6% peste 3,5 ani (fig. 2).

Ecvideelor le aparțin 14 oase provenind de la minimum 3 animale: unul de 3,5 ani, al doilea de 5,5—6 ani și al treilea fiind matur-senil. Potrivit datelor tabelului 7 repartitia materialului pe regiuni scheletice este aleatorie, existând material atât din regiunile carnate cât și din cele seci.

Tabel 7

Distribuția oaselor de ecvidee în complexe

	L7	L12	G1	L1	G19	L1c	G5	G3	Total
Dentiție izolată	1								1
Omoplat		1							1
Humerus		1							1
Radius		1	1						2
Femur				1	1				2
Coxal					1				1
Metatars								1	1
Calcaneu		1							1
Scafoid			1			1			2
Navicular							1		1
Vertebre		1							1
									14

Pieseile au fost supuse acelorasi operații de tranșare, tăiere a părților corporale, unele oase având urme datorate acestor intervenții. Nu excludem consumul cărnii acestui mamifer. Fragmentarea oaselor nu a permis unele observații asupra taliei și conformației corporale a indivizilor sacrificați.

Canidele. De la câine provin șase oase aparținând la două animale adulte. Din G5 s-a prelevat o mandibulă dr. cu lungimea jugală de 83 mm, M1 de 22,5 mm, furnizând o lungime bazală de 196,7. Este o valoare mare care caracterizează un exemplar de talie mare comparativ cu material similar din alte așezări dacice¹³. Având în vedere lungimea moderată a carnasierei, cât și o oarecare gracilitate a mandibulei, apreciem că piesa provine de la un exemplar domestic și nu un lup. Nici resturile câinelui nu s-au conservat întregi, ba mai mult, din L1c provine un fragment de radius cu urme de tăiere pe diafiză. În acest context este totuși greu de precizat dacă piesa provine de la un animal folosit în consumul uman.

Cervidele au furnizat un material redus. De la cerb provin 56 oase aparținând la 8 indivizi. Dintre aceștia trei sunt subadulti, doi adulți tineri și trei adulți-maturi. Aproximativ 71% din lotul speciei a fost recoltat din locuințe. De la căprior provin 13 oase atribuite la patru exemplare adulte și unul tânăr (sub un an).

¹² M. Șt. Udrescu, în *Thraco-Dacica*, III, 1982, p. 142.

¹³ M. Șt. Udrescu, în *Istros*, VI, 1992, p. 36; S. Haimovici, în *Analele Științifice ale Univ. Al. I. Cuza Iași*, XV, f. 2, 1969, p. 406.

De la *iepure* provin câteva fragmente nedimensionabile.

Nu au fost identificate oase de carnivore mici, pești, moluște, păsări, în special oase de găină domestică. Această specie era comună siturilor geto-dacice de pe teritoriul țării. Mai probabil că oasele sale nu s-au păstrat ori nu au fost adunate.

EXPLOATAREA SPECIILOR

Având în vedere compoziția spectrului faunistic, cât și raporturile interspecifice, se poate aprecia că alimentația comunității era axată pe consumul cărnii de porc. Probabil, existența unor condiții de creștere facilă a acestei specii va fi orientat economia alimentară înspre consumul ei. Faptul în sine nu înseamnă neapărat neglijarea gospodăririi bovinelor și rumegătoarelor mici. Așa cum precizează și vârstele de sacrificare (fig. 2) taurinele și ovicaprinele erau utilizate în principal pentru produsele secundare: lapte, lână, piei, forță de muncă (taurine), reproducere, și în subsidiar ca furnizoare de carne. Utilizarea calului în alimentație nu o excludem.

Ponderea speciilor vâdate este redusă, însumând doar 14%. Este totuși un procentaj mic dacă avem în vedere amplasarea așezării într-o zonă de deal, cu bogate resurse naturale. Probabil că necesitățile alimentare erau suficient acoperite de speciile domestice, pentru a mai recurge la ceea ce oferea vânătoarea, aceasta practicându-se ocazional. În privința valorii raportului specii domestice sălbatice, o valoare de 86 : 14% situează așezarea noastră într-o poziție intermediară între siturile de la Ziridava¹⁴, Stenca-Liubcovei, Divici și cele din sudul țării¹⁵ (fig. 3 B). Dacă în siturile sud-bănățene ponderea vânatului este de până la 30%, în cele din Câmpia Română atinge 4—5%. Dacă ne referim la ponderea mamiferelor domestice ca NMI în eșantioanele analizate vis-à-vis de așezări relativ contemporane, rezultatele contrastează. Există o categorie de așezări pentru care spectrele faunistice întocmite evidențiază ponderea majoritară a porcinelor. Este cazul așezărilor sud-bănățene, a celor de la Ziridava, Radovanu, Sighișoara. Unele cercetări preliminare (nepublicate încă) în siturile de la Bordușani-Popină¹⁶ relevă același fapt. Alte așezări cum sunt cele de la Răcătău, Vlădiceni, au bovinele majoritare, și în sfârșit de la Cărlomănești este caracterizat prin prevalența ovicaprinelor. În esență absolut toate așezările mai-sus menționate au drept trăsătură comună creșterea bovinelor și a rumegătoarelor mici în scopuri pregnant utilitare, indiferent de procentajul acumulat. Nu este — credem — momentul să recurgem la interpretări ale rezultatelor anterior menționate, atâta vreme cât o serie de situri au eșantioane ce nu depășesc 1 500—2 000 piese, inclusiv cel de la Sighișoara. Probabil că și o serie de particularități locale și regionale își vor fi pus amprenta asupra economiilor animaliere respective.

¹⁴ S. Haimovici, *op. cit.*, p. 408.

¹⁵ M. Șt. Udrescu, în *BAR*, 227, 1984, p. 83.

¹⁶ A. Bălășescu, în *Cronica cercetărilor arheologice*, Cluj-Napoca, 11—14 mai 1995, p. 13.

Chiar dacă bovinele se situează pe locul secund după porcine (pe baza NMI estimat), încercând o estimare a cantității de carne furnizată de indivizii prezumați, rezultatele oferă o imagine ușor modificată (*fig. 3 A*). Având în vedere talia specifică mare a taurinelor, față de restul speciilor cu importanță alimentară, calculul cantității de carne a înregistrat o preponderență a bovinelor. Astfel aportul lor este de cca. 46% din necesarul proteic, urmând în ordine descrescătoare suinele cu 22,8%, ovicaprinele cu 8,2% și cervideele, calul și bourul cu câte 5,6%. Din cele 21 440 kg carne estimată pe baza NMI calculat/ așezare, speciile domestice au furnizat aproximativ 17 795 kg, adică 82,9%. Și în acest caz tot mamiferele domestice reprezentau baza alimentației carnate a comunității respective.

PALEOPATOLOGIE

Din L1 provine o falangă anterioară de vită cu lg. maximă 50 mm, lț. proximală 32 mm prezentând o tasare accentuată ceea ce a dus la o scurtare a piesei. Folosirea animalului respectiv la transportul unor greutăți pare să fi generat o astfel de afecțiune osoasă. Din L2/1993—1995 provine o porțiune maxilară dr. de porc având în alveola lui P¹ înghesuiti doi dinți, P² nemaiaivând loc s-a dezvoltat pe diagonala bordului maxilar. Din aceeași locuință provine un frgm. de maxilar stg. tot de la un porc cu P⁴ înghesuit în șirul de molari. Există și alte cazuri patologice (dacă le putem spune astfel) cu tendințe de scurtare a șirului de dinți ceea ce a dus la „înghesuirea lor“. Cazurile mai-sus expuse manifestă procese mai accentuate.

GEORGETA EL SUSI

THE FAUNAL REMAINS IN THE DACIAN SITE FROM SIGHIȘOARA „WIETENBERG“ (MUREȘ COUNTY)

(Summary)

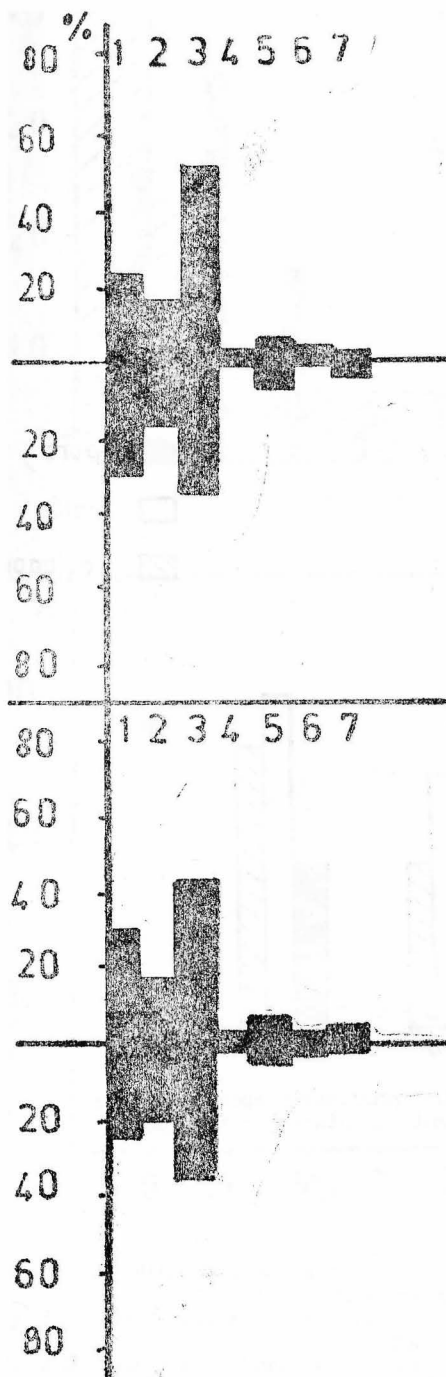
The present study is based on the archaeozoological material from a dacian site. During the 1991s—1995s excavations approximately 1.500 bones were uncovered. The fauna come from the superior layer of the site, which is dated by pottery to the 1st Century BC — 2nd AD. About 511 fragments were collected from seventeen pits and 939 ones from nine dwellings. The remains are food and butchery refuses. Only mammal species were identified, the birds (especially hen) the molluscs and the fishes missing. (*tab. 1—2*). The four main domestic taxa: pig, cattle, sheep, goat are the most common animals. Only some fragments of horse and dog were collected.

The pig bones are very numerous than cattle and small ruminants. Taking into consideration the amount of meat (*fig. 3 A*), cattle becomes the most impor-

tant animal for the community supplying. The bovids and caprovins were exploited primarily for secondary products than meat. Sheep and goat are both present, the sheep quota is 46,6% of the caprovins MNI. The horse bones emphasizes marks of cutting and they are fragmented in the same degree as the other mammals.

14% is the share of the hunted mammals, including the red deer (5,5%), the wild swine (3,4%) and the roe deer (3,5%).

None of the species gave enough measurements for the variability of the populations to be discussed, but the fewer metric data are whenever of useful (tab. 3—6). Some complete bones furnished the next values of whithers heights. For cattle: 120.2—124.7 cm; for sheep 58.2—65.5 cm (average of 62.4 cm); for pig 68.9—79.8 cm (average of 74.1 cm). The dog remains belong to a very large individual. The animal measurements are in the range of other dacian sites, even though they seem to occupy the upper part of the range. Any information about the horse size could be done.

GROPI
Nr. frgm.
332

LOCUIŢE
Nr. frgm.
542

GENERAL
Nr. frgm.
874

NMI
143

1	vită
2	ovicaprine
3	porc
4	cal
5	cerb
6	căprior
7	mistreț

Fig. 1. Ponderea celor mai importante specii în gropi și locuințe
Fig. 1. The ratio of the most important species on pits and dwellings

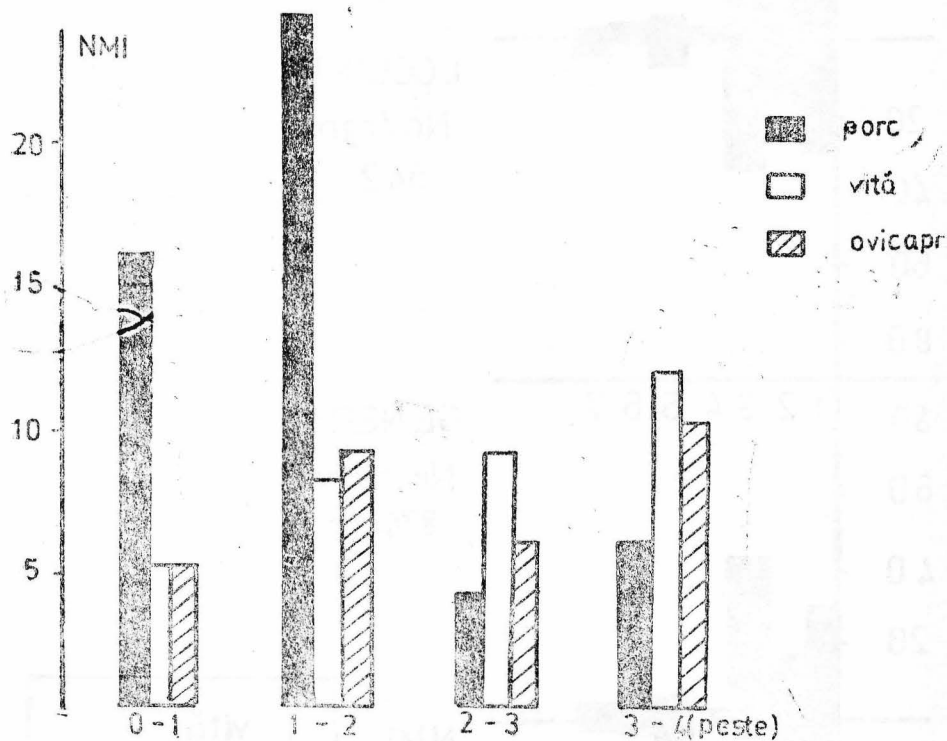

Fig. 2. Vârstele de sacrificare pentru principalele specii domestice
Fig. 2. The age ratio for the most important domestic species

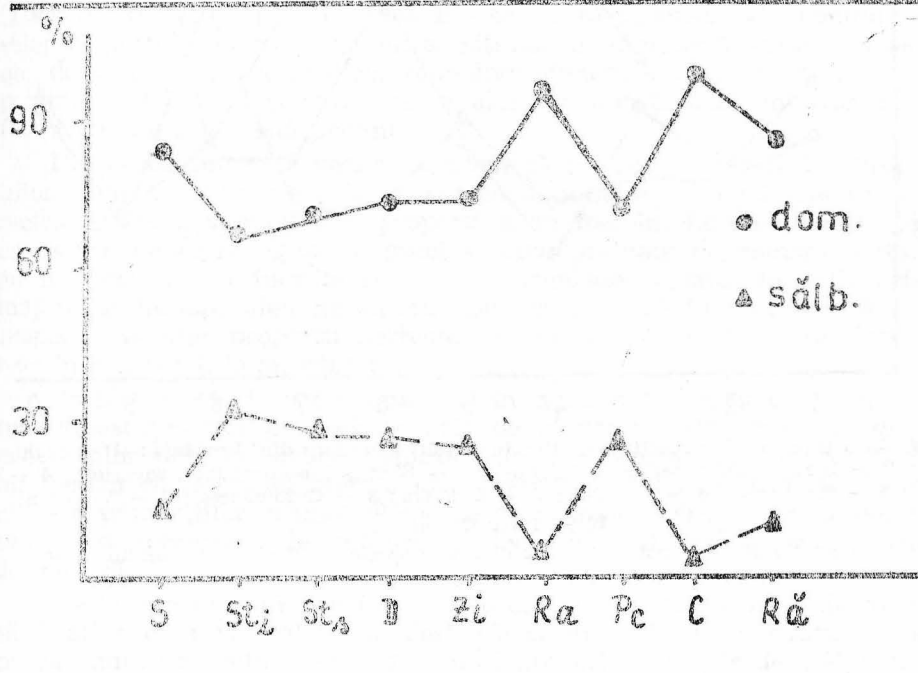
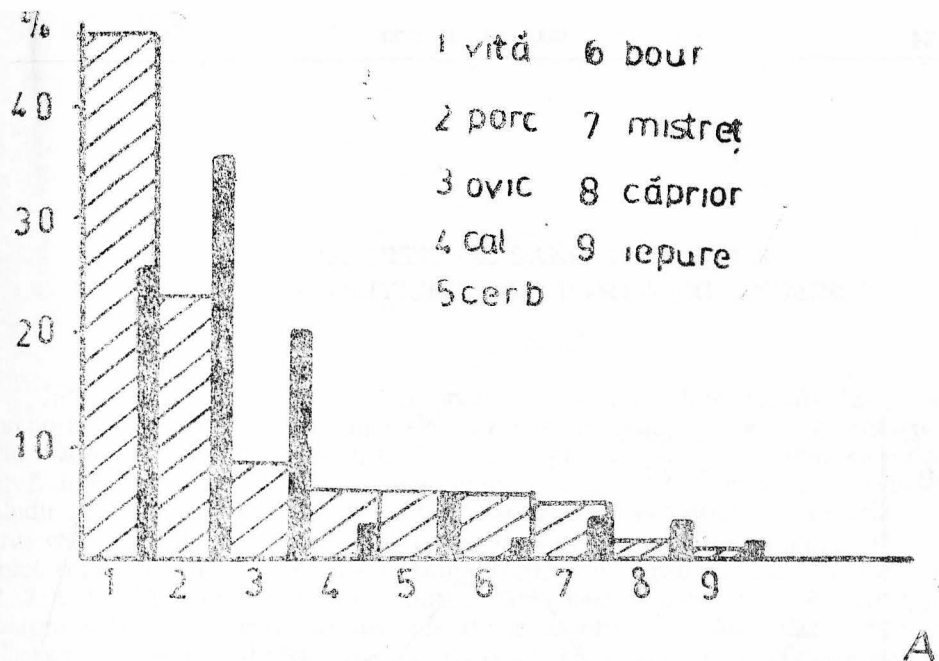

Fig. 3 A. Ponderea speciilor în funcție de MNI (coloane închise la culoare) și de cantitatea de carne (coloane hașurate)

Fig. 3 A. The species ratio on MNI (black columns) and on the meat estimated quantity (hatched columns)

Fig. 3 B. Ponderea sp. domestice: vânată în așezări dacice: S — Sighișoara; St — Stența Liubcovei, nivel inferior; St — Stența Liubcovei, nivel superior; D — Divici; Zi — Ziridava; Ra — Radovanu; P — Piscu Crăsani; C — Cîrlomănești; Ră — Răcătău

Fig. 3 B. The domestic: wild ratio in dacian sites

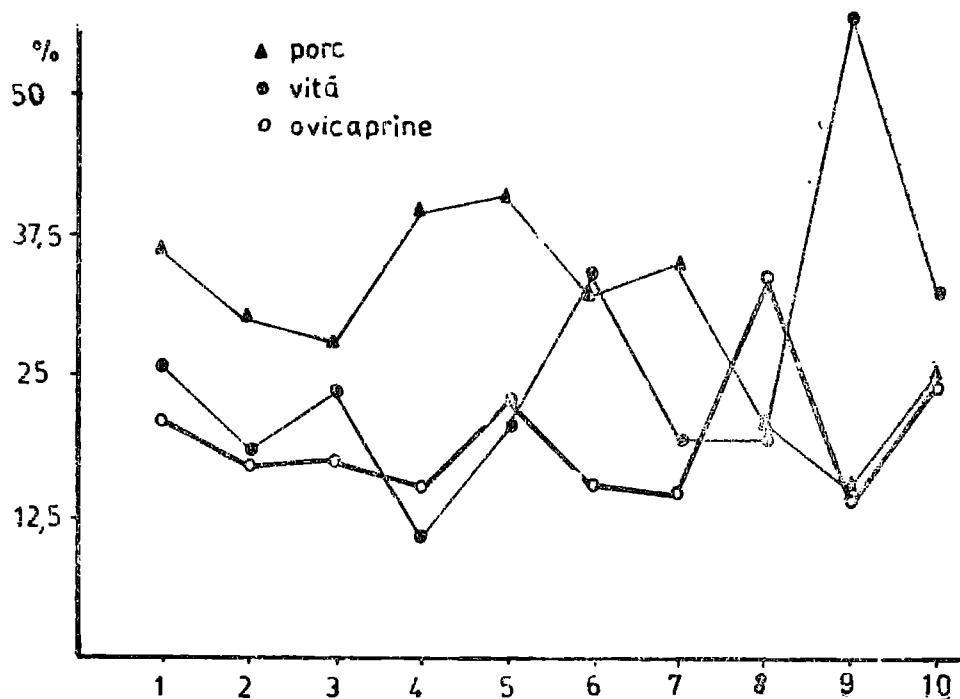

Fig. 4. Rata principalelor specii domestice în așezări geto-dace din România: 1 — Sighișoara; 2 — Stenca Liubcovei (niv. inferior); 3 — Stenca Liubcovei (niv. superior); 4 — Divici; 5 — Rădovanu; 6 — Răcătău; 7 — Ziridava; 8 — Cîrlomănești; 9 — Vlădiceni; 10 — Piscu Crăsani

Fig. 4. The ratio of the most important domestic species in dacian sites of Romania